

UBND QUẬN LONG BIÊN
TRƯỜNG TIỂU HỌC NGUYỄN BÌNH KHIÊM

SÁNG KIẾN KINH NGHIỆM

“Một số biện pháp rèn kỹ năng cảm thụ và thể hiện tiết tấu
trong môn Âm nhạc cho học sinh lớp 3 trường Tiểu học
Nguyễn Bình Khiêm.”

Lĩnh vực/ Môn : Âm nhạc
Cấp học : Tiểu học
Họ và tên tác giả : Đào Thị Nhàn
Chức vụ : Giáo viên
ĐT : 0986300787
Đơn vị công tác : Trường Tiểu học Nguyễn Bình
Khiêm, Quận Long Biên - Hà Nội

Long Biên, tháng 3 năm 2024

MỤC LỤC

Tiêu đề	Trang
I. ĐẶT VẤN ĐỀ	2
1. Tính cấp thiết của đề tài	3
2. Mục tiêu của sáng kiến	4
3. Thời gian, đối tượng, phạm vi nghiên cứu	4
II. NỘI DUNG CỦA SÁNG KIẾN	4
1. Thực trạng vấn đề nghiên cứu	4
1.1. Mục đích, yêu cầu của việc điều tra thực trạng	4
1.2. Nhiệm vụ nghiên cứu	5
1.3. Đặc điểm tình hình chung	5
1.4. Điểm mới của sáng kiến	6
2. Các giải pháp thực hiện sáng kiến để giải quyết vấn đề	6
2.1. Cơ sở lý luận của đề tài	6
2.2. Các giải pháp rèn kỹ năng cảm thụ và thể hiện tiết tấu trong môn Âm nhạc cho học sinh lớp 3	8
2.2.1. Giải pháp 1: Hình thành khả năng cảm nhận và tái hiện tiết tấu cho học sinh	10
2.2.2. Biện pháp 2: Rèn kỹ năng sử dụng nhạc cụ gõ các cách gõ đệm thông thường	10
2.2.3. Biện pháp 3: Rèn kỹ năng sử dụng nhạc cụ gõ tiết tấu cho học sinh	11
2.2.4. Biện pháp 4: Rèn kỹ năng sử dụng nhạc cụ gõ thể hiện tiết tấu trong nội dung chương trình môn âm nhạc lớp 3	14
3. Kết quả sau khi áp dụng các giải pháp sáng kiến	20
4. Hiệu quả của sáng kiến	21
4.1. Hiệu quả về khoa học	21
4.2. Hiệu quả về kinh tế	21
5. Tính khả thi	21
6. Thời gian thực hiện sáng kiến	21
III. KIẾN NGHỊ - ĐỀ XUẤT	21
TÀI LIỆU THAM KHẢO	24

“Biện pháp rèn kỹ năng cảm thụ và thể hiện tiết tấu trong môn Âm nhạc cho học sinh lớp 3 trường tiểu học Nguyễn Bình Khiêm.”

I. ĐẶT VẤN ĐỀ

1. Tính cấp thiết của đề tài

Tiết tấu (rhythm) là một trong những yếu tố cơ bản và quan trọng nhất của âm nhạc, thể hiện qua sự sắp xếp các âm thanh trong một tác phẩm mà âm nhạc được tổ chức theo thời gian, tạo nên cấu trúc và dòng chảy cho bản nhạc.

Tiết tấu xác định khi nào các nốt nhạc được chơi và kéo dài bao lâu. Tiết tấu được cấu thành từ chuỗi các đơn vị âm nhạc như nốt nhạc và dấu lặng, được sắp xếp theo một trật tự nhất định, tạo nên mẫu âm được lặp lại hoặc phát triển và biến đổi. Tiết tấu giúp tạo ra sự đa dạng và phong phú cho âm nhạc, cho phép người chơi nhạc biểu đạt cảm xúc và ý tưởng của mình một cách sâu sắc hơn; làm cho âm nhạc trở nên hấp dẫn và thú vị, cho người nghe trải nghiệm những cảm xúc khác nhau.

Tiết tấu gồm các hình nốt nhạc với giá trị độ dài khác nhau, tạo nên sự đa dạng trong tiết tấu. Cùng với nhịp độ (tempo) qui định tốc độ của một bản nhạc, thường được đo bằng số nhịp (beats) trong một phút). Tempo ảnh hưởng đến cảm giác tổng thể của tiết tấu. Mỗi bản nhạc đều được thể hiện với một loại nhịp (meter) theo ý đồ của tác giả. Nhịp thường được tổ chức thành các nhóm đếm như 2/4, 3/4, 4/4, v.v. để tạo nên cấu trúc cơ bản cho tiết tấu. Cách thức các tiết tấu được sắp xếp và kết hợp giữa các nhạc cụ cũng ảnh hưởng không nhỏ đến cảm nhận tiết tấu tổng thể của tác phẩm. Qua những thành tố tạo thành tiết tấu trong âm nhạc cho thấy tiết tấu là nhân tố không thể thiếu và cực kì quan trọng trong âm nhạc.

Trong chương trình giáo dục âm nhạc tiểu học có một số những tiết tấu thường xuyên được sử dụng và qui về các dạng như: gõ đệm theo nhịp, gõ đệm theo phách, gõ đệm theo tiết tấu. Bên cạnh đó còn phát triển thêm những tiết tấu mở rộng để ứng dụng vào mỗi nội dung bài học cụ thể.

Chương trình âm nhạc lớp 3 bộ sách Kết nối tri thức với cuộc sống với năm mạch nội dung: Hát, Đọc nhạc, Nhạc cụ, Nghe nhạc và Thương thức âm nhạc. Với mạch kiến thức nào cũng đều có mối liên quan mật thiết với tiết tấu. Tuy nhiên thực tế cho thấy, vai trò của tiết tấu trong các giờ học âm nhạc chưa thực sự được coi trọng. Học sinh thường chỉ tập trung vào giai điệu của bài hát hoặc cao độ các nốt cơ bản trong bài đọc nhạc. Bên cạnh đó, việc tổ chức hoạt động trong tiết âm nhạc của giáo viên đôi lúc còn mang tính công thức, vì tiết tấu không có tên trong các mạch kiến thức chính nên cũng không thực sự đầu tư

nguyên cứu. Chúng ta có thể dễ dàng bắt gặp những học sinh hát đúng giai điệu, đọc nhạc đúng cao độ nhưng lại không chính xác về tiết tấu của bài hát hay bản nhạc. Vì vậy cần có sự nhìn nhận một cách đúng đắn tầm quan trọng của vị trí và vai trò của tiết tấu trong giáo dục âm nhạc tiểu học, cần nghiên cứu và phát huy hơn nữa vai trò của tiết tấu để giúp học sinh lớp 3 cảm thụ âm nhạc tốt hơn để từ đó học tốt các mạch kiến thức trong chương trình.

2. Mục tiêu của sáng kiến

Tìm hiểu thực trạng dạy và học môn âm nhạc ở trường tiểu học từ đó đưa ra một số giải pháp đổi mới để giúp HS lớp 3 cảm nhận và thể hiện đúng tiết tấu các bài hát, bài đọc nhạc trong chương trình.

+ Xây dựng một trình độ văn hóa âm nhạc nhất định, sự hiểu biết, cảm thụ âm nhạc và khả năng thẩm âm tiết tấu trong âm nhạc.

+ Giúp học sinh có khả năng cảm nhận được tiết tấu, nhịp độ, có kiến thức về giá trị độ dài các hình nốt nhạc và sự đa dạng của tiết tấu trong âm nhạc

+ Giúp học sinh biết kết hợp sử dụng các nhạc cụ gõ đệm để định hình tiết tấu, từ đó sáng tạo ra những âm hình tiết tấu mới có thể hoà tấu và gõ đệm cho tác phẩm âm nhạc.

+ Giúp học sinh yêu thích môn học Âm nhạc, thể hiện năng khiếu môn học vào các hoạt động thực tế của nhà trường và địa phương.

3. Thời gian, đối tượng, phạm vi nghiên cứu

- **Thời gian nghiên cứu:** Từ tháng 9 năm 2022 đến tháng 3 năm 2024.

- **Đối tượng nghiên cứu:** *“Biện pháp rèn kỹ năng cảm thụ và thể hiện tiết tấu trong môn Âm nhạc cho học sinh lớp 3 trường tiểu học Nguyễn Bình Khiêm.”*

- **Phạm vi nghiên cứu:** Các em học sinh khối lớp 3 ở trường tiểu học

II. NỘI DUNG CỦA SÁNG KIẾN

1. Thực trạng vấn đề nghiên cứu

1.1. Mục đích, yêu cầu của việc điều tra thực trạng

Từ năm học 2020 – 2021, môn Âm nhạc được giảng dạy theo chương trình SGK mới, với nhiều hoạt động đa dạng, phong phú về nội dung và hình thức, nhằm đáp ứng nhu cầu, sở thích của học sinh, tạo được niềm vui và hứng thú trong học tập trong các em. Đã có nhiều bộ sách âm nhạc được triển khai trong cả nước trong đó có sách giáo khoa âm nhạc thuộc bộ sách Kết nối tri thức với cuộc sống.

Trước tình hình thực tế của giáo dục, nhằm đáp ứng mục tiêu của chương trình giáo dục âm nhạc mới đối với cấp tiểu học nói chung. Yêu cầu người giáo viên giảng dạy Âm nhạc phải học tập để nâng trình độ chuyên môn, có thêm

hiểu biết và kiến thức để đổi mới phương pháp dạy học góp phần hình thành và phát triển các phẩm chất, năng lực cho học sinh tiểu học đã trở thành yêu cầu cấp thiết.

1.2. Nhiệm vụ nghiên cứu

Tìm hiểu thực trạng dạy và học môn âm nhạc ở trường tiểu học từ đó đưa ra một số giải pháp đổi mới để giúp HS lớp 3 cảm thụ được tiết tấu trong âm nhạc tốt hơn để từ đó hoàn thành tốt nội dung môn âm nhạc nói riêng và hoàn thành tốt nội dung các môn học chương trình lớp 3 nói chung.

1.3. Đặc điểm tình hình chung

1.3.1. Về phía nhà trường

a. Thuận lợi:

Trường Tiểu học nằm trên địa bàn dân cư đông đúc, được đầu tư xây dựng, sửa chữa và nâng cấp ngày một khang trang, tạo nên một môi trường giáo dục thân thiện, xanh-sạch-đẹp.

- BGH thường xuyên quan tâm, tạo điều kiện.
- Giáo viên nắm chắc về chuyên môn, tích cực tìm tòi, nghiên cứu những phương pháp mới để vận dụng trong quá trình giảng dạy.

b. Khó khăn:

Đồ dùng để phục vụ cho việc dạy và học môn âm nhạc còn thiếu nhiều.

Đây là năm thứ hai sách giáo khoa Âm nhạc lớp 3 mới được đưa vào sử dụng. Sách đọc thêm và các tài liệu tham khảo khác rất hiếm. Giáo viên phải tự tìm tài liệu, sưu tầm đồ dùng dạy học.

1.3.2. Về phía học sinh

a. Thuận lợi:

- Học sinh lớp 3 đã được học âm nhạc theo chương trình SGK mới từ lớp 1.
- Nhìn chung học sinh ngoan, ham thích hoạt động âm nhạc, ham hiểu biết.

b. Khó khăn:

Học sinh lớp 3 đang ở độ tuổi có khả năng tập trung ngắn hạn, các em dễ bị phân tâm bởi những ảnh hưởng xung quanh, đặc biệt là bị ảnh hưởng bởi môi trường gia đình. Có nhiều gia đình rất quan tâm, nhắc nhở con em mình chú trọng học đều các môn, gia đình còn tạo điều kiện cho con học được rèn luyện để phát triển năng khiếu. Một bộ phận không nhỏ lại cho rằng chỉ cần học tốt các môn Toán, Tiếng Anh, Tiếng Việt là đủ; chính những điều này đã có ảnh hưởng không nhỏ đến thái độ và nhận thức của học sinh về môn Âm nhạc.

Trong thời gian triển khai thực hiện công tác giảng dạy môn Âm nhạc theo chương trình SGK mới, học sinh của tôi được tiếp cận những kiến thức và kỹ năng mới, được hướng dẫn và phát triển kỹ năng tự học, tư duy sáng tạo, từ đó

giúp các em có phương pháp học tập linh hoạt và đạt được thành tích nhất định trong học tập.

Tuy nhiên, khi khảo sát chất lượng học sinh đầu năm học tôi nhận thấy kết quả còn hạn chế, học sinh chưa thể hiện được đúng độ dài ngắn, ngân nga cần xử lý trong bài hát cũng như trong bản nhạc.

Nhiều học sinh còn hiếu động, chưa tập trung chú ý nghe hướng dẫn, khi GV tổ chức luyện tập thực hành các em lại thiếu tự tin không chủ động tham gia, dẫn đến không tái hiện đúng tiết tấu bài nhạc yêu cầu.

Vì vậy, tôi đã đi sâu nghiên cứu và triển khai thực hiện **“Biện pháp rèn kỹ năng cảm thụ và thể hiện tiết tấu trong môn Âm nhạc cho học sinh lớp 3 trường tiểu học Nguyễn Bình Khiêm.”** nhằm mục đích giúp giáo viên có thể dạy tốt, giúp học sinh học tốt môn Âm nhạc lớp 3.

1.4. Điểm mới của sáng kiến

Biện pháp sử dụng trước đây	Biện pháp mới và tính ưu việt của biện pháp
Hoạt động dạy - học	
Giáo viên cung cấp kiến thức theo kiểu truyền thống, áp đặt.	Học sinh được chủ động khám phá kiến thức dưới sự hướng dẫn của giáo viên
Hình thức tổ chức dạy - học	
Đơn giản, thường là theo cách truyền khẩu; giáo viên cung cấp kiến thức, học sinh tiếp nhận kiến thức một cách thụ động.	Đa dạng, phong phú về cách làm, đổi mới về phương pháp. Học sinh chủ động khám phá, lĩnh hội tri thức
Nội dung dạy - học	
Thực hiện dạy học theo đúng những học đã được biên soạn trong chương trình	Linh hoạt và sáng tạo trong việc thực hiện chương trình, mở rộng các bài học ngoài chương trình.
Kết quả	
Học sinh ít hứng thú với môn học	Tích cực, hứng thú với nội dung học, chất lượng môn học nâng cao.

2. Các giải pháp thực hiện sáng kiến để giải quyết vấn đề

2.1. Cơ sở lý luận của đề tài

2.1.1. Quan điểm xây dựng chương trình giáo dục phổ thông

Chương trình giáo dục phổ thông được xây dựng trên cơ sở quan điểm của Đảng, Nhà nước về đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo; kế thừa và phát triển những ưu điểm của các chương trình giáo dục phổ thông đã có của Việt Nam, đồng thời tiếp thu thành tựu nghiên cứu về khoa học giáo dục và kinh

nghiệm xây dựng chương trình theo mô hình phát triển năng lực của những nền giáo dục tiên tiến trên thế giới; gắn với nhu cầu phát triển của đất nước, những tiến bộ của thời đại về khoa học - công nghệ và xã hội; phù hợp với đặc điểm con người, văn hoá Việt Nam, các giá trị truyền thống của dân tộc và những giá trị chung của nhân loại cũng như các sáng kiến và định hướng phát triển chung của UNESCO về giáo dục; tạo cơ hội bình đẳng về quyền được bảo vệ, chăm sóc, học tập và phát triển, quyền được lắng nghe, tôn trọng và được tham gia của học sinh; đặt nền tảng cho một xã hội nhân văn, phát triển bền vững và phồn vinh.

Chương trình giáo dục phổ thông bảo đảm phát triển phẩm chất và năng lực người học thông qua nội dung giáo dục với những kiến thức, kỹ năng cơ bản, thiết thực, hiện đại; hài hoà đức, trí, thể, mỹ; chú trọng thực hành, vận dụng kiến thức, kỹ năng đã học để giải quyết vấn đề trong học tập và đời sống; tích hợp cao ở các lớp học dưới, phân hoá dần ở các lớp học trên; thông qua các phương pháp, hình thức tổ chức giáo dục phát huy tính chủ động và tiềm năng của mỗi học sinh, các phương pháp đánh giá phù hợp với mục tiêu giáo dục và phương pháp giáo dục để đạt được mục tiêu đó.

Chương trình giáo dục phổ thông bảo đảm kết nối chặt chẽ giữa các lớp học, cấp học với nhau và liên thông với chương trình giáo dục mầm non, chương trình giáo dục nghề nghiệp và chương trình giáo dục đại học.

2.1.2. Mục tiêu chương trình giáo dục âm nhạc cấp tiểu học

Chương trình giáo dục âm nhạc cấp tiểu học cụ thể hoá mục tiêu giáo dục phổ thông, giúp học sinh làm chủ kiến thức phổ thông, biết vận dụng hiệu quả kiến thức, kỹ năng đã học vào đời sống và tự học suốt đời, có định hướng lựa chọn nghề nghiệp phù hợp, biết xây dựng và phát triển hài hoà các mối quan hệ xã hội, có cá tính, nhân cách và đời sống tâm hồn phong phú, nhờ đó có được cuộc sống có ý nghĩa và đóng góp tích cực vào sự phát triển của đất nước và nhân loại.

Chương trình giáo dục tiểu học giúp học sinh hình thành và phát triển những yếu tố căn bản đặt nền móng cho sự phát triển hài hoà về thể chất và tinh thần, phẩm chất và năng lực; định hướng chính vào giáo dục về giá trị bản thân, gia đình, cộng đồng và những thói quen, nề nếp cần thiết trong học tập và sinh hoạt.

Chương trình sách giáo khoa âm nhạc cấp tiểu học là bước đầu tiên giúp học sinh khám phá và phát triển năng lực âm nhạc. Nội dung dạy học âm nhạc ở tiểu học được xây dựng chi tiết và cụ thể theo khung chương trình do Bộ GDĐT đã đề ra.

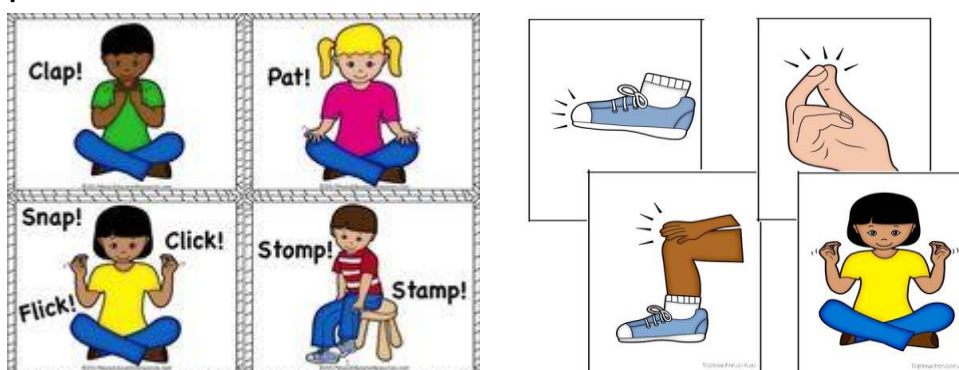
2.2. Các giải pháp rèn kỹ năng cảm thụ và thể hiện tiết tấu trong môn Âm nhạc cho học sinh lớp 3

2.1.1. Giải pháp 1: Hình thành khả năng cảm nhận và tái hiện tiết tấu cho học sinh

a. Mục tiêu của giải pháp: Giúp học sinh cảm nhận về tiết tấu trong âm nhạc, phát triển kỹ năng nghe và cảm nhận âm nhạc, từ đó hình thành khả năng cảm nhận và tái hiện tiết tấu một cách chính xác.

b. Nội dung, cách thức thực hiện giải pháp:

* **Vận động cơ thể** (Body Percussion) - một công cụ dạy học âm nhạc của phương pháp Orff-Schulwerk, là nghệ thuật tạo nên các âm thanh bằng sự tương tác của các bộ phận của cơ thể. Với quan điểm “âm thanh đi trước kí hiệu”, vận động cơ thể giúp học sinh phát triển năng lực cảm thụ và tái hiện tiết tấu trong âm nhạc.

Cơ thể chính là nhạc cụ ban đầu trong hoạt động dạy học âm nhạc, giúp học sinh trải nghiệm âm nhạc thông qua vận động, để tạo ra âm thanh và nhịp điệu. Cũng như các nhạc cụ bộ gõ khác, phát ra âm thanh bằng cách chạm, vỗ, lắc... vào nhạc cụ để tạo rung động, bao gồm: tiếng vỗ tay (*clapping*), búng ngón tay (*snapping*), vỗ đùi (*slapping on the thigh*), và dậm chân (*stamping*). Đây chính là bốn âm thanh cơ bản của “bộ gõ cơ thể”, ngoài ra còn có những động tác khác. Giáo viên có thể tổ chức các hoạt động vận động cơ thể khi khởi động tiết học, khi hình thành và ôn luyện kiến thức mới, hay trong các trò chơi.

Với nội dung các tiết học hát, tôi thường kết hợp hoạt động khởi động tiết học với hoạt động vận động cơ thể. Việc làm này mang lại hiệu quả rất cao, tạo được không khí vui vẻ cho lớp học, tạo được tâm thế hứng khởi cho học sinh và giáo viên. Tránh được cách khởi động giọng một cách cứng nhắc bắt chước cách làm của các trường âm nhạc chuyên nghiệp.

Ví dụ: bài hát **Vui đến trường** (chủ đề3)

Hát kết hợp bộ gõ cơ thể

Vui đến trường lòng rộn ràng như hoa nở

Hương thơm ngọt ngào từng góc phố thân quen

Nụ hoa xinh xinh trong từng chiếc lá nhỏ

Như lời thầy cho em những ước mơ.

Ví dụ: bài hát ***Đẹp mãi tuổi thơ*** (chủ đề 6)

Hát kết hợp vận động cơ thể

Nắng lên rồi cho em hồng môi xinh.

Gió rung cây nhịp nhàng theo điệu múa.

Với những tiết học có nội dung đọc nhạc, thì việc tổ chức hoạt động khởi động giúp học sinh nhớ được kiến thức, luyện gõ tiết tấu các âm hình cơ bản kết hợp với việc vận động cơ thể giúp các em được hoạt động một cách sôi nổi ngay từ đầu tiết học. Với cách vận động này cũng giúp cho những học sinh chưa thực sự nhớ bài cũng có thể làm theo, khắc sâu và ghi nhớ.

Vận động cơ thể theo nhịp điệu và tiết tấu

(theo bản nhạc *Clap clap clap song*)

Một số mẫu tiết tấu học sinh rất hứng thú khi khởi động

* **Vận động phụ họa:** sử dụng các động tác đơn giản minh họa cho bài hát là một cách làm giúp học sinh cảm nhận tiết tấu qua cơ thể, từ đó phát triển kỹ năng nhận biết tiết tấu một cách tự nhiên.

Được vận động cơ thể theo tổ, nhóm, cá nhân, dưới các hình thức thi đua đối với HS đã mang lại nhiều hứng thú với các em. Chính vì vậy khi được hát kết hợp vận động, học sinh đã rất hào hứng tham gia và đạt kết quả khá tốt.

2.2.2 Biện pháp 2: Rèn kỹ năng sử dụng nhạc cụ gõ các cách gõ đệm thông thường

a. Mục tiêu của giải pháp:

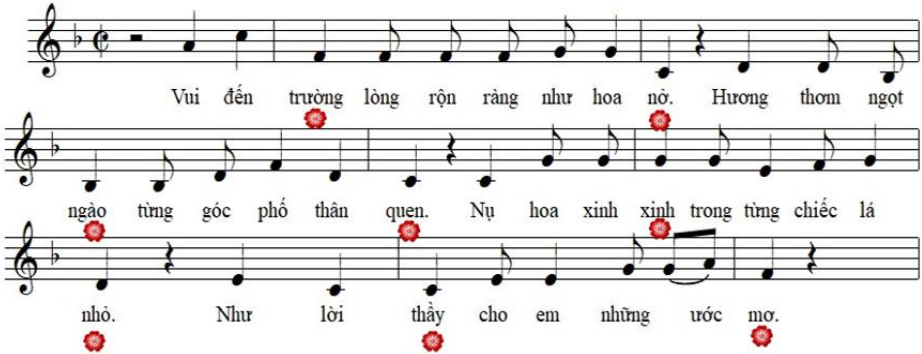
Giúp học sinh có kỹ năng sử dụng nhạc cụ khi thực hiện các cách gõ đệm theo nhịp, phách, tiết tấu

b. Nội dung, cách thức thực hiện giải pháp:

Nhịp là đơn vị cơ bản của thời gian trong âm nhạc, tạo ra cấu trúc và độ chính xác cho một bản nhạc. Nó thể hiện sự đều đặn, liên tục trong âm nhạc, giống như nhịp đập của trái tim hoặc tiếng đồng hồ tích tắc. Nhịp giúp xác định tốc độ (tempo) của bản nhạc, và người chơi cũng như người nghe sử dụng nhịp để giữ cho bản nhạc diễn ra một cách đồng đều và ổn định.

Hát kết hợp vỗ tay theo nhịp

Phách là cách thức tổ chức các nhịp trong âm nhạc thành các nhóm đều đặn, giúp xác định cấu trúc và mẫu nhịp của bản nhạc. Phách làm cho âm nhạc có cảm giác tự nhiên và dễ dàng tiếp nhận hơn bằng cách chia nhỏ dòng nhạc thành các đơn vị nhỏ, thường là nhóm của 2, 3, 4 nhịp, hoặc hơn. Mỗi nhóm nhịp này bắt đầu bằng một nhịp mạnh (downbeat) theo sau là các nhịp nhẹ hơn, tạo nên một cảm giác tổ chức và dễ dàng nhận biết trong âm nhạc.

Hát kết hợp vỗ tay theo phách

2.2.3. Biện pháp 3: Rèn kĩ năng sử dụng nhạc cụ gõ tiết tấu cho học sinh

a. Mục tiêu của giải pháp:

Việc sử dụng các nhạc cụ đơn giản như tambourine, trống nhỏ, maracas, thanh phách, song loan hay các nhạc cụ tự chế để học sinh thực hành theo tiết tấu. Chơi nhạc cụ và tạo ra âm thanh giúp học sinh liên kết giữa tiết tấu và âm nhạc một cách cụ thể và sinh động.

b. Nội dung, cách thức thực hiện giải pháp:

Nhạc cụ gõ là loại nhạc cụ không định âm, được sử dụng để giữ nhịp, tạo ra âm thanh, tiết tấu... Các nhạc cụ gõ thường được làm từ nhiều chất liệu khác nhau như gỗ, đá, da, kim loại; mỗi nhạc cụ gõ với mỗi chất liệu khác nhau sẽ tạo

ra âm thanh khác nhau. Để có kỹ năng sử dụng nhạc cụ gõ, học sinh cần có những hiểu biết nhất định về loại nhạc cụ này, từ đó biết cách sử dụng sao cho đạt hiệu quả tốt nhất.

Theo lộ trình đổi mới và thay SGK, nội dung Nhạc cụ được triển khai thực hiện và mở rộng phạm vi kiến thức theo từng lớp học, học sinh được tiếp cận, làm quen, sử dụng một số nhạc cụ gõ như: trống nhỏ, thanh phách, song loan, tem-bơ-rin, Trai-en-gô, ma-ra-cát. Không chỉ trong những tiết học có nội dung nhạc cụ, các nhạc cụ gõ còn được sử dụng để gõ theo các hình thức khác nhau để đệm cho bài hát hay bài đọc nhạc... Để có kỹ năng sử dụng nhạc cụ gõ tiết tấu, học sinh luôn phải ý thức thể hiện được sắc thái và độ mạnh, nhẹ của âm thanh khi tiến hành gõ đệm. Chính vì vậy tôi thường xuyên cho học sinh luyện gõ các loại nhịp thường gặp trong chương trình học.

Ví dụ:

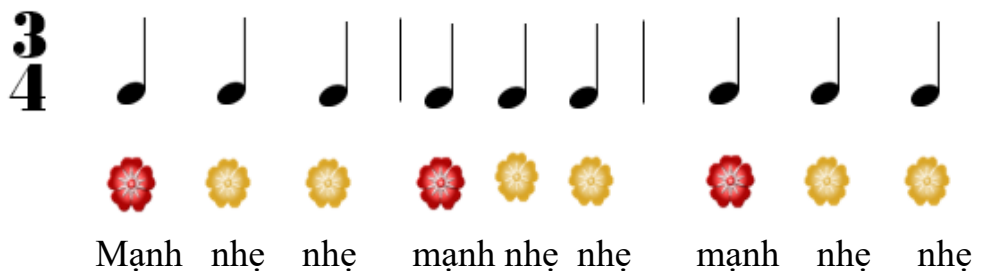
- Nhịp 2/4 là loại nhịp đơn gồm có 1 phách mạnh và một phách nhẹ trong một ô nhịp, nên khi sử dụng nhạc cụ gõ đệm cần thể hiện rõ sự mạnh, nhẹ của âm thanh như sau:

+ Điều chỉnh lực của tay khi gõ xuống theo qui ước: số 1: gõ mạnh; số 2: gõ nhẹ:

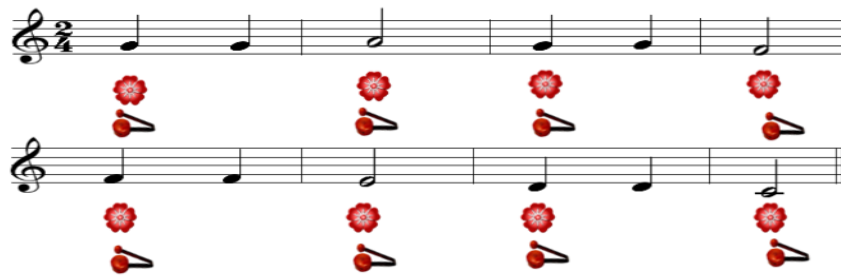
+ Thay đổi màu sắc âm thanh của nhạc cụ: như với nhạc cụ trống nhỏ: phách mạnh gõ mặt trống, phách nhẹ gõ tang trống; với nhạc cụ thanh phách: phách mạnh gõ ngang để bề mặt của 2 thanh phách chạm nhau; khi gõ phách nhẹ thì dựng thanh phách bên tay phải lên để tạo màu sắc khác cho nhạc cụ.

- Nhịp 3/4 là loại nhịp đơn gồm có 1 phách mạnh và 2 phách nhẹ trong một ô nhịp, qui ước: gập hoa đỏ gõ mạnh; gập hoa vàng gõ nhẹ

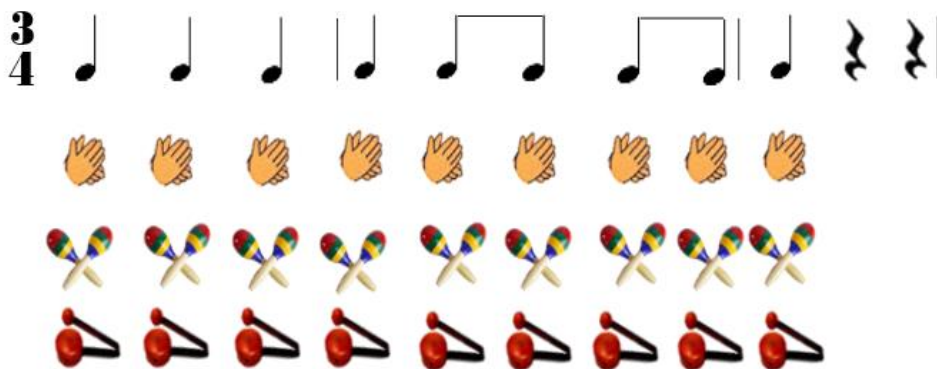

Để rèn cho học sinh kỹ năng gõ đệm, tôi thiết kế thêm một số hình tiết tấu để học sinh luyện tập.

Gõ đệm theo nhịp

Sử dụng nhạc cụ gõ hình tiết tấu

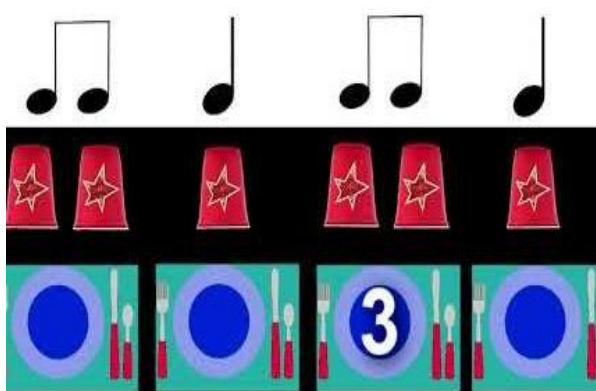
- Để có thể chơi nhạc cụ hay cần phải đúng tư thế và đúng cách. Ví dụ dùng trống nhỏ, HS cầm quai trống bằng tay trái, cầm dùi và gõ bằng tay phải. Với trai-en-gô kỹ thuật đóng mở cũng rất cần thiết khi chơi nhạc cụ này. Dùng tem-bơ-rin thì cầm bằng tay trái, vỗ vào mặt trống bằng bàn tay phải. Còn khi chơi song loan thì chỉ sử dụng một tay, phần thân gỗ của nhạc cụ đặt trong lòng bàn tay, ngón cái tay phải đặt trên thanh sắt dùng lực ấn xuống để tạo ra âm thanh.

Với việc học sinh được sử dụng nhạc cụ gõ, được chỉnh sửa, uốn nắn cách làm một cách thường xuyên giúp các em ngày một chắc về nhịp, phách, các em đã điều chỉnh được lực của tay, thể hiện được sự mạnh nhẹ cũng như thay đổi màu sắc âm thanh khi cần thiết. và hơn thế nữa hs đã giữ vững được nhịp độ, không còn bị cuốn nhịp khi sử dụng nhạc cụ để thể hiện các âm hình tiết tấu của bài hát hay bản nhạc một cách chính xác và sinh động.

Một số âm hình học sinh yêu thích khi sử dụng nhạc cụ gõ tiết tấu

Sử dụng nhạc cụ tự chế gõ tiết tấu

Với việc tận dụng nguồn học liệu được đăng tải trên các phần mềm ứng dụng, cùng với sự sử dụng linh hoạt, giáo viên sẽ tạo được không khí âm nhạc ngay đầu tiết học với hình thức khởi động này. Qua những hình ảnh, video clip, qua các hoạt động vận động, học sinh đã có một tâm thế tốt để sẵn sàng bước vào bài học mới.

2.3.4. Biện pháp 4: Rèn kỹ năng sử dụng nhạc cụ gõ thể hiện tiết tấu trong nội dung chương trình môn âm nhạc lớp 3

a. Mục tiêu của giải pháp: Giúp học sinh rèn kỹ năng sử dụng nhạc cụ gõ thể hiện tiết tấu trong nội dung chương trình môn âm nhạc lớp 3

b. Nội dung, cách thức thực hiện giải pháp:

Với học sinh lớp 3, các em chưa được học lý thuyết âm nhạc, nên rất mơ hồ về độ dài ngắn của âm thanh. Để có thể sử dụng nhạc cụ gõ đệm thể hiện hình tiết tấu, giáo viên cần hướng dẫn học sinh biết cách quan sát, nhận biết hình tiết tấu về mặt hình ảnh, kết hợp với sự tập trung lắng nghe khi giáo viên hướng dẫn và thị phạm để cảm nhận độ dài ngắn của âm thanh và nắm bắt cách làm.

Cụ thể: *Gõ theo hình tiết tấu (mục 2 tiết 7 chủ đề 2 trang 17)

Gõ theo hình tiết tấu

Giáo viên yêu cầu học sinh quan sát và nhận biết hình tiết tấu này có phần đầu giống với phần sau, hoặc có thể hiểu là tiết tấu phần sau lặp lại tiết tấu phần đầu. Gv hướng dẫn học sinh tập đọc hình tiết tấu

Đây là hình tiết tấu học sinh đã được học trong chương trình âm nhạc lớp 1, lớp 2, học sinh có thể còn nhớ hay đã quên, nhưng khi nghe giáo viên làm mẫu vẫn sẽ nắm bắt rất nhanh. GV cần tiến hành các hình thức luyện tập để HS thực hành gõ đệm. lưu ý học sinh gặp dấu lặng thì ngừng lại.

***Kết hợp nhạc cụ gõ theo hình tiết tấu (mục 3 tiết 7 chủ đề 2 trang 17)**

GV làm mẫu từng hình tiết tấu - Học sinh quan sát – nhận xét và làm theo
Giáo viên chia nhóm: tiến hành luyện tập gõ đệm theo tiết tấu:

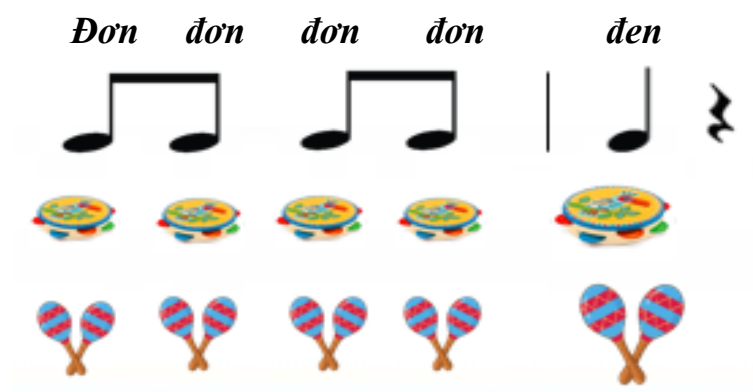
- Nhóm 1: sử dụng trống gõ đệm theo nhịp
- Nhóm 2: sử dụng ma-ra-cat gõ đệm theo nhịp chia đôi
- Các nhóm đổi nhiệm vụ cho nhau và thực hiện.
- Có thể tổ chức thi đua giữa các nhóm để kích thích tinh thần học tập cho học sinh.

***Nghe và gõ đệm theo bài hát Ca ngợi Tổ quốc (mục 4 tiết 7 chủ đề 2 trang 17)**

- Học sinh quan sát để nhận biết đây là hình tiết tấu vừa thực hiện ở phần trên; cũng với những ca từ màu mực đỏ chính là điểm gõ.
- GV mở file âm thanh, HS sử dụng nhạc cụ gõ đệm theo tiết tấu
- GV lưu ý HS giữ vững tốc độ và gõ tiết tấu với cường độ vừa phải.

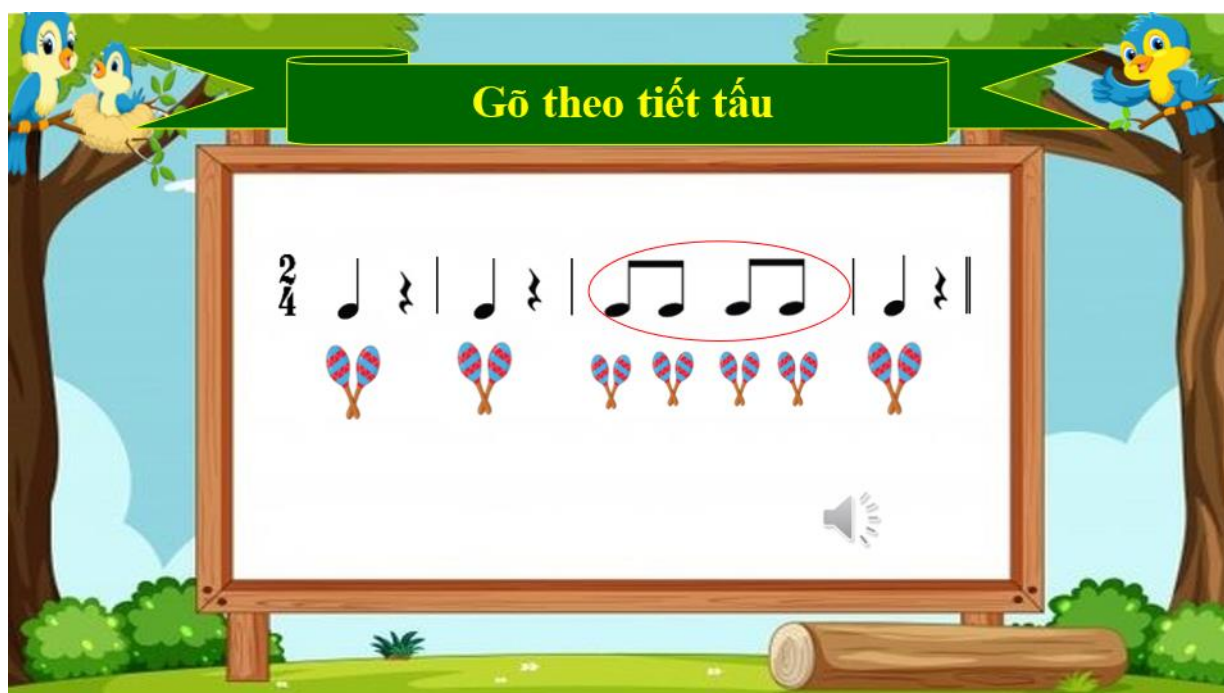
Với tiết 14 chủ đề 4, cùng với nhạc cụ gõ của nhà trường, trống nhỏ, học sinh có thể sử dụng nhạc cụ tự chế như nhạc cụ làm bằng vỏ chai cùng với ma-ra-cát, vỏ lon trống lắc cùng trống nhỏ, xắc xô cùng với Tem-bơ-rin, gáo dừa cùng thanh phách... Các nhạc cụ tự chế có màu sắc âm thanh gần với các nhạc cụ gõ và đều mang lại hiệu quả tích cực cho nội dung môn học.

Trong tiết 14, học sinh cần lưu ý gõ tiết tấu ô nhịp thứ 3 với tốc độ nhanh đều và nối tiếp với nốt nhạc ở ô nhịp 4 rồi mới dừng lại. Để giúp học sinh làm được điều đó, tôi đã tách phần tiết tấu

cho học sinh tập riêng, khi học sinh đã làm được mới ghép lại hình tiết tấu ban đầu. Với cách làm này, học sinh của tôi đã thể hiện tốt hình tiết tấu trên bằng nhạc cụ gõ đệm.

Trên thực tế, việc sử dụng tem-bơ-rin thể hiện các nốt móc đơn liên nhau khá là khó đối với học sinh lớp 3.

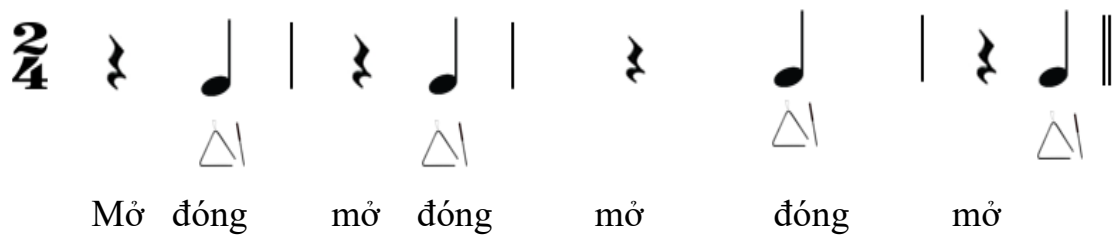
Vì vậy, ở hoạt động kết hợp các nhạc cụ gõ theo tiết tấu, tùy vào khả năng của học sinh có thể thay thế tem-bơ-rin bằng trống nhỏ và dùng thanh phách thay cho ma-ra-cát khi kết hợp nhạc cụ gõ.

Với hoạt động hát kết hợp nhạc cụ gõ đệm cho bài hát Khúc nhạc trên nương xa, học sinh thực hiện khá tốt do phần tiết tấu đã được luyện tập ở hoạt động trước.

Ở tiết 25 thuộc chủ đề 6, khi cho học sinh sử dụng Trai-en-gô, giáo viên cần luyện cho học sinh kỹ thuật đóng mở tay khi gõ nhạc cụ này để xử lý được tốt hiệu quả âm thanh.

Tiếp tục sử dụng kỹ thuật đóng mở khi thể hiện nhạc cụ trai-en-gô, song loan để tạo ra âm ngân vang, âm ngắt theo hình tiết tấu

2. Thể hiện trai-en-gô, song loan theo hình tiết tấu

Khi học sinh đã thể hiện tốt hình tiết tấu thì vận dụng để gõ đệm cho bài hát Đẹp mãi tuổi thơ

3. Sử dụng nhạc cụ gõ đệm cho bài hát *Đẹp mãi tuổi thơ*

Nắng lên rồi cho em hồng môi xinh
 Gió rung cây nhịp nhàng theo điệu múa

Tuổi thơ ơi thật vui sao hồn nhiên muôn khúc ca
 Còn mãi mãi niềm vui bên nhau tình bạn thân thiết tha

Giáo viên tổ chức hoạt động theo nhóm nhạc cụ kết hợp với kỹ thuật “Ồ bi” để tăng tính tương tác cho học sinh, các em có thể quan sát cách làm và trao đổi nhạc cụ gõ với nhau tạo nên sự gắn kết giữa các thành viên trong lớp. Sau tiết học, được nhìn thấy những tia sáng lấp lánh trong mắt học sinh, đó thực sự là niềm hạnh phúc không phải ai cũng có được.

Trong hoạt động vận dụng sáng tạo, với những vật liệu đã chuẩn bị, tôi hướng dẫn học sinh làm nhạc cụ tự chế.

Nhạc cụ tự chế được làm từ chai nhựa và sỏi có âm sắc gần giống với ma-ra-cát

Trong quá trình thực hiện, tôi đã ghi nhận được niềm vui, sự hưng phấn của học sinh khi được trải nghiệm điều chưa từng làm và lần đầu tiên có nhạc cụ do chính tay mình làm ra. Trong các tiết học âm nhạc, học sinh sử dụng các nhạc cụ của chính mình để gõ đệm cho bài hát, cho bài đọc nhạc, bài tập tiết tấu hay khi nghe nhạc một cách sôi nổi và hào hứng.

c. Mối quan hệ giữa các giải pháp, biện pháp.

Để thực hiện giải pháp này hiệu quả:

- Giáo viên phải có tinh thần trách nhiệm cao trong công việc, yêu nghề, mến trẻ.
- Không ngừng học tập và nâng cao kiến thức chuyên môn cũng như các hiểu biết về xã hội.
- Cập nhật, đổi mới các phương pháp dạy học.
- Có kiến thức nhất định về công nghệ và các ứng dụng tin học, biết sử dụng thành thạo máy tính.
- Biết áp dụng công nghệ và các ứng dụng trong giảng dạy.
- Tạo được sự yêu thích đối với môn học cho học sinh
- Tạo được mối liên kết giữa các thành phần trong và ngoài nhà trường.
- Tạo được sự tin tưởng với ban giám hiệu, các đồng nghiệp, với phụ huynh và học sinh.
- Xây dựng kế hoạch chi tiết, cụ thể.

- Các kế hoạch đưa ra phải đặt lợi ích của học sinh lên hàng đầu và có tính khả thi cao.

- Hỗ trợ và phối hợp kịp thời khi tiến hành biện pháp.

Các biện pháp trên đều có mối quan hệ chặt chẽ với nhau, hỗ trợ và kết nối với nhau để tạo nên hiệu quả của sáng kiến. Nếu thiếu một trong các biện pháp, hay thay đổi trình tự các biện pháp cũng làm giảm hiệu quả mà sáng kiến có thể mang lại.

3. Kết quả sau khi áp dụng các giải pháp sáng kiến

Qua một thời gian áp dụng ***“Biện pháp rèn kỹ năng cảm thụ và thể hiện tiết tấu cho học sinh lớp 3 trường tiểu học....”*** tôi đã thu được kết quả đáng khích lệ. Khả năng cảm thụ âm nhạc của các em được nâng lên rõ rệt. Các em từ cảm nhận đúng đến tái hiện đúng rồi sáng tạo cho mình những âm hình tiết tấu riêng để vận động gõ đệm phụ họa cho bài hát, cho bài đọc nhạc trong chương trình.

Việc thực hiện các biện pháp trên đã làm cho chất lượng môn học tăng lên rõ rệt, không còn hiện tượng học sinh hát đúng giai điệu, đọc đúng cao độ mà sai tiết tấu.

Khả năng cảm thụ âm nhạc được nâng cao giúp học sinh đọc nhạc, học hát nhanh hơn, đúng hơn, hay hơn dẫn đến việc truyền cảm hứng trong việc học âm nhạc cho các em được tốt hơn.

Trong quá trình áp dụng ***“Biện pháp rèn kỹ năng cảm thụ và thể hiện tiết tấu cho học sinh lớp 3 trường tiểu học....”*** tôi đã gặt hái được một số kết quả đối với học sinh như sau:

- Học sinh sôi nổi, yêu thích môn học, hứng thú với các hoạt động vận dụng sáng tạo.

- Biết hoạt động theo đội nhóm, có sự đoàn kết, gắn bó và giúp đỡ lẫn nhau.

- Biết trân trọng, yêu quý giáo viên âm nhạc

Kết quả kiểm tra cuối năm học 2023- 2024

Khối	SS	Hoàn thành tốt		Hoàn thành		Chưa hoàn thành	
		TS	%	TS	%	TS	%
3	127		35		65	0	0

Kết quả trên cho thấy ***“Biện pháp rèn kỹ năng cảm thụ và thể hiện tiết tấu trong môn Âm nhạc cho học sinh lớp 3 trường tiểu học Nguyễn Bình Khiêm.”*** tôi thực hiện đã mang lại hiệu quả trong việc giúp học sinh lớp 3 học tốt chương trình SGK Âm nhạc theo định hướng của chương trình GDPT 2018,

góp phần nâng cao chất lượng chung trong nhà trường. Điều này đã được ban giám hiệu nhà trường giám sát, kiểm tra và công nhận.

4. Hiệu quả của sáng kiến

“Biện pháp rèn kỹ năng cảm thụ và thể hiện tiết tấu trong môn Âm nhạc cho học sinh lớp 3 trường tiểu học Nguyễn Bình Khiêm.” phù hợp với điều kiện thực tiễn của nhà trường, không phải đầu tư, chi phí tốn kém về nhân lực, tài lực, dễ vận dụng, có thể làm tài liệu tham khảo chính cho dạy học hát cho học sinh và áp dụng trong các năm học tiếp theo và có thể nhân rộng ra các trường tiểu học trong cả nước.

4.1. Hiệu quả về khoa học:

- Đây là một đề tài mới, có tính ứng dụng cao, có thể nghiên cứu, phát triển và áp dụng; tận dụng được nguồn kiến thức phong phú của nhân loại và phổ biến đề tài thông qua các nền tảng xã hội; có thể kết hợp với những đề tài nghiên cứu từng mạch nội dung kiến thức trong môn âm nhạc cấp tiểu học để đưa ra những hiệu quả tốt hơn.

4.2. Hiệu quả về kinh tế

- Đây là một đề tài không tốn kém nhân lực, vật lực, tiết kiệm được chi phí cho nhà trường, tận dụng và tái sử dụng nguồn nguyên liệu trong thiên nhiên, trong đời sống.

4.3. Hiệu quả về xã hội

- Đây là một đề tài mới, có tính ứng dụng cao, trực tiếp nâng cao chất lượng dạy và học môn âm nhạc trong trường tiểu học. Giúp giáo viên có thêm những giải pháp hay đưa đến hiệu quả dạy học tốt; học sinh được truyền thụ kiến thức bởi người giáo viên có trình độ, chủ động sáng tạo trong việc thu nhận kiến thức và biến kiến thức thành của mình thông qua các hoạt động steam, vận dụng sáng tạo.

5. Tính khả thi của biện pháp: đối tượng trọng tâm của đề tài là biện pháp giúp học sinh lớp 3 học tốt môn âm nhạc, bên cạnh đó cũng có thể dùng ứng dụng cho các lớp học cấp tiểu học, tạo nền tảng kiến thức căn bản cho việc học âm nhạc của học sinh ở các cấp học cao hơn.

6. Thời gian thực hiện biện pháp: Từ tháng 9.2023 đến tháng 3.2024

III. PHẦN KẾT LUẬN, KIẾN NGHỊ

1. Kết luận

1.1. Ý nghĩa của biện pháp

Việc nghiên cứu và đưa ra biện pháp giúp học sinh lớp 3 học tốt môn âm nhạc không chỉ giúp học sinh nắm được cách làm, mà qua đó còn giúp các em cảm nhận được sâu hơn về nghệ thuật âm nhạc, để từ đó phát huy tính chủ động,

sáng tạo trong quá trình học tập môn âm nhạc trong trường tiểu học. Hơn tất cả, là học sinh được học, được chơi với âm nhạc, được trải nghiệm, thể hiện và chứng tỏ năng lực cũng như năng khiếu bản thân.

Tất cả những điều đó sẽ tạo được thêm cảm hứng, yêu thích âm nhạc đối với học sinh Tiểu học, góp phần nâng cao chất lượng giảng dạy âm nhạc trong nhà trường phổ thông, hoàn thành tốt chương trình giáo dục phổ thông mới.

Biện pháp trong năm đầu thực hiện đã cho thấy tính khả thi, có thể phổ biến và áp dụng sang các trường bạn nếu được sự tạo điều kiện và đóng góp ý kiến của các cấp lãnh đạo và các đồng nghiệp.

1.2. Bài học kinh nghiệm

** Đối với giáo viên*

Trong tiết dạy việc truyền thụ kiến thức cho học sinh trở nên nhẹ nhàng, không nặng nề như trước vì giáo viên chỉ đóng vai trò người hướng dẫn, dìu dắt và học sinh làm trung tâm.

Xây dựng được lớp học năng động, có tính tập thể cao, cùng đoàn kết học tập, tiết học đạt kết quả. Qua đó giáo viên hiểu rõ được năng khiếu và tâm lý của từng em, có biện pháp uốn nắn kịp thời.

** Đối với học sinh*

Học sinh được chủ động tìm kiếm và mở rộng kiến thức, được thỏa sức sáng tạo và hứng thú hơn trong học tập môn Âm nhạc.

Giúp học sinh phát triển tai nghe, cảm thụ về âm thanh, tư duy sáng tạo, hỗ trợ việc học hát và phát triển năng khiếu âm nhạc của các em.

Tạo tâm lý thoải mái, hứng thú, ý thức học tập tốt mỗi khi học Âm nhạc, đồng thời kích thích tiềm năng nghệ thuật, kỹ năng sáng tạo, phát triển khả năng cảm thụ âm nhạc. Giúp học sinh có kiến thức cơ bản, vững chắc về âm nhạc, làm nền tảng cho các em học tốt hơn chương trình âm nhạc ở các lớp sau.

2. Kiến nghị

2.1. Đối với Phòng Giáo dục

Tổ chức các buổi tập huấn chuyên môn cho giáo viên, giúp giáo viên cập nhật được những thông tin, kiến thức mới phục vụ cho việc giảng dạy, đồng thời trao đổi được chuyên môn với các bạn đồng nghiệp.

2.2. Đối với Nhà trường tiểu học

- Xây dựng tham gia cho nhà trường nâng cấp trang bị phòng học, cơ sở vật chất, trang thiết bị đạt chuẩn theo đặc thù của ngành đào tạo Âm nhạc, điều này sẽ giúp cho việc dạy và học của cả giáo viên và học sinh tốt hơn.

- Thư viện trường cần có thêm giáo trình, sách, tài liệu tham khảo trong nước và nước ngoài để hỗ trợ đáp ứng cho việc giảng dạy của giáo viên và việc học tập của học sinh.

- Nhà trường tạo điều kiện về thời gian cho các câu lạc bộ văn nghệ hoạt động, để tìm ra những học sinh có năng khiếu, giúp các em tự tin, hứng thú và phát triển khả năng âm nhạc.

2.3. Đối với phụ huynh học sinh

Phụ huynh cần quan tâm, định hướng, tạo điều kiện cho con em mình được phát triển năng lực bản thân qua việc tham gia các phong trào văn hoá văn nghệ trong nhà trường. Kết hợp cùng giáo viên chủ nhiệm giáo viên bộ môn để nắm bắt kịp thời tình hình học tập cũng như khả năng phát triển trong mỗi môn học của con em mình, để từ đó có định hướng tốt hơn cho các con trong tương lai.

Trên đây là một số kinh nghiệm mà tôi đã rút ra trong quá trình dạy âm nhạc cho học sinh lớp 3 tại trường tiểu học Nguyễn Bình Khiêm. Tôi tin rằng ***“Biện pháp rèn kỹ năng cảm thụ và thể hiện tiết tấu trong môn Âm nhạc cho học sinh lớp 3 trường tiểu học Nguyễn Bình Khiêm.”*** sẽ ngày càng được cải tiến, phổ biến và nhân rộng. Rất mong nhận được sự đón nhận, đóng góp ý kiến của cấp trên và bạn bè đồng nghiệp.

Tôi xin chân thành cảm ơn!

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Thông tư số 32/2018/TT-BGDĐT ngày 26 tháng 12 năm 2018 của Bộ trưởng Bộ Giáo dục và Đào tạo
2. SGK Âm nhạc lớp 3 bộ sách kết nối tri thức với cuộc sống – NXB Giáo dục Việt Nam
Nhóm tác giả: Hoàng Long – Đỗ Minh Chính (đồng tổng chủ) – Nguyễn Thị Thanh Bình (chủ biên)– Mai Linh Chi – Nguyễn Thị Phương Mai – Nguyễn Thị Nga – Đặng Khánh Nhật – Đặng Khánh Nhật
3. SGV Âm nhạc lớp 3 bộ sách kết nối tri thức với cuộc sống – NXB Giáo dục Việt Nam.
4. Nhóm tác giả: Hoàng Long – Đỗ Minh Chính (đồng tổng chủ) – Nguyễn Thị Thanh Bình (chủ biên)– Mai Linh Chi – Nguyễn Thị Phương Mai – Nguyễn Thị Nga – Đặng Khánh Nhật – Đặng Khánh Nhật
5. SGV Nghệ Thuật lớp 3 – NXB Giáo Dục
Nhóm tác giả: Hoàng Long (chủ biên) – Lê Minh Châu – Hoàng Lân – Nguyễn Hoàng Thông.
6. Thái Duy Tiên. Những vấn đề cơ bản của Giáo dục hiện nay. NXB Giáo dục, 2021